

Βρυξέλλες, 3.12.2018
COM(2018) 777 final

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ**

**Δεύτερη έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την
καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2018) όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της
οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων
και για την προστασία των θυμάτων της**

{SWD(2018) 473 final}

I. ΠΛΑΙΣΙΟ

Η εμπορία ανθρώπων είναι μια διαρκώς εξελισσόμενη σοβαρή μορφή του οργανωμένου, κυρίως, εγκλήματος. Είναι εξαιρετικά επικερδής για τους δράστες, οι οποίοι εκμεταλλεύονται τις αδυναμίες των ανθρώπων και τη ζήτηση για τις υπηρεσίες που παρέχονται από τα θύματα. Προκαλεί ανεπανόρθωτη βλάβη στα θύματα, στις κοινωνίες και τις οικονομίες μας.

Η σχέση μεταξύ της εμπορίας ανθρώπων και άλλων σοβαρών εγκλημάτων γίνεται όλο και πιο κατανοητή. Η σύνθετη αλληλεπίδραση προσφοράς και ζήτησης μεταξύ δραστών, ατόμων που ασκούν κακοποίηση, προσώπων που αποκομίζουν κέρδος, εκμεταλλευτών και χρηστών δημιουργεί μια μεγάλη αλυσίδα παραγόντων, οι οποίοι εμπλέκονται συνειδητά ή μη. Η αλυσίδα αυτή πρέπει να σπάσει προκειμένου να αντιμετωπιστεί και να προληφθεί αποτελεσματικά αυτό το φρικτό έγκλημα.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή εφάρμοσε τη **στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων 2012–2016**¹ («στρατηγική της ΕΕ»). Επιπλέον, τον Δεκέμβριο του 2017, σε **ανακοίνωσή της που περιλαμβάνει έκθεση σχετικά με τη συνέχεια που δόθηκε στη στρατηγική της ΕΕ για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων και για τον καθορισμό περαιτέρω συγκεκριμένων δράσεων** («ανακοίνωση του 2017»)², η Επιτροπή καθόρισε επίσης περαιτέρω συγκεκριμένες δράσεις για τη βελτίωση της πρόληψης. Η Επιτροπή συνεχίζει να παρακολουθεί τον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη εφαρμόζουν την οδηγία 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της³ («οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων»).

Η παρούσα έκθεση είναι η δεύτερη έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Βασίζεται σε ευρύ φάσμα πηγών, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι εξής:

- πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν από τους εθνικούς εισηγητές ή ισοδύναμους μηχανισμούς και διαβιβάστηκαν από τα κράτη μέλη στη συντονίστρια δράσης της ΕΕ κατά της εμπορίας ανθρώπων (ΣΔΕ)⁴, σύμφωνα με τα άρθρα 19 και 20 της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων⁵.
- δράσεις που αναλήφθηκαν από την Επιτροπή και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ και της ανακοίνωσης του 2017.
- παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών οι οποίες συμμετέχουν στην πλατφόρμα της ΕΕ για την κοινωνία των πολιτών και στην ηλεκτρονική πλατφόρμα για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων⁶ και,

¹ COM(2012) 286.

² COM(2017) 728.

³ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου, ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1.

⁴ https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-anti-trafficking-coordinator_en

⁵ Σύμφωνα με το άρθρο 19 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ, τα καθήκοντα των εθνικών εισηγητών ή των ισοδύναμων μηχανισμών θα πρέπει τουλάχιστον να περιλαμβάνουν τη «διεξαγωγή εκτιμήσεων σχετικά με τις τάσεις ως προς την εμπορία ανθρώπων, τη στάθμιση των αποτελεσμάτων των ενεργειών κατά της εμπορίας, καθώς και τη συγκέντρωση στατιστικών στοιχείων σε στενή συνεργασία με τις σχετικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στον τομέα αυτό, καθώς και την υποβολή αναφορών». Το άρθρο 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ προβλέπει επίσης ότι «τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στον ΣΔΕ τις πληροφορίες που εμφανίζονται στο άρθρο 19, βάσει των οποίων ο ΣΔΕ συμμετέχει στη σύνταξη έκθεσης από την Επιτροπή ανά διετία σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων».

⁶ https://ec.europa.eu/anti-trafficking/media-outreach-els/eu-civil-society-e-platform_en

- πληροφορίες από συναφείς οργανισμούς της ΕΕ, καθώς και από διεθνείς και περιφερειακές οργανώσεις.

Η παρούσα έκθεση, από κοινού με το συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, παρουσιάζει τις αναδυόμενες πρακτικές με βάση τα δεδομένα και τις τάσεις, τις δράσεις που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ και την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην εφαρμογή της ανακοίνωσης του 2017, σύμφωνα με τη δέσμευση που αναλήφθηκε σε αυτή. Στην έκθεση αναλύονται επίσης στατιστικά στοιχεία που διαβιβάστηκαν από τα κράτη μέλη και παρέχεται ενημέρωση για την εφαρμογή της οδηγίας 2004/81/ΕΚ⁷ σχετικά με τους τίτλους παραμονής για θύματα εμπορίας ανθρώπων. Οι επεξηγηματικές πληροφορίες που υποβλήθηκαν από τα κράτη μέλη καλύπτουν κυρίως την περίοδο 2014-2016, ενώ η έκθεση και το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής αντλούν πληροφορίες από πηγές όπως τα κράτη μέλη, η κοινωνία των πολιτών, διεθνείς οργανισμοί και δημοσιεύσεις της Επιτροπής.

II. ΑΝΑΛΥΟΜΕΝΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΑΣΕΙΣ

Η τέταρτη διαδικασία συλλογής στατιστικών στοιχείων σχετικά με την εμπορία ανθρώπων (που επικεντρώθηκε κυρίως στην περίοδο 2015-2016), η οποία παρουσιάζεται στην παρούσα δεύτερη έκθεση προόδου⁸, παρέχει περισσότερα δεδομένα σε σύγκριση με τις προηγούμενες. Όλα τα κράτη μέλη έχουν υποβάλει στατιστικά στοιχεία, αν και σε διαφορετικά επίπεδα λεπτομέρειας. Η Eurostat δημοσίευσε δύο έγγραφα εργασίας σχετικά με στατιστικές σε επίπεδο ΕΕ για το 2013 και το 2014, που επικαιροποιήθηκαν το 2015, και τα οποία ακολούθησε διαδικασία περιορισμένης συλλογής δεδομένων από την Επιτροπή για την περίοδο 2013-2014, η οποία καταγράφεται στην πρώτη έκθεση προόδου⁹.

Από τα δεδομένα για την περίοδο 2015-2016 προκύπτουν παρόμοιες τάσεις με προηγούμενες περιόδους αναφοράς όσον αφορά τα καταγεγραμμένα θύματα και τους διακινητές που έρχονται σε επαφή με την αστυνομία και το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης. Τα δεδομένα αυτά αφορούν τα πρόσωπα τα οποία έρχονται σε επαφή με τις αρχές και με άλλες οργανώσεις. Υπάρχουν λόγοι να πιστευτεί ότι **πολλά θύματα και διακινητές δεν εντοπίζονται και, επομένως, δεν συμπεριλαμβάνονται στα στοιχεία που αναφέρονται στην παρούσα έκθεση**. Παρατηρούνται σημαντικές διαφορές στον τρόπο με τον οποίο τα κράτη μέλη συλλέγουν και καταγράφουν τα δεδομένα και για τον λόγο αυτόν **τυχόν συγκρίσεις μεταξύ τους και διαχρονικά πρέπει να αντιμετωπίζονται με προσοχή**.

Για την περίοδο **2015-2016**:

- Υπήρχαν 20 532 καταγεγραμμένα θύματα εμπορίας ανθρώπων στην ΕΕ.
- Καταγράφηκαν **5 979 διώξεις** και **2 927 καταδίκες** για εμπορία ανθρώπων.
- 7 503 άτομα ήρθαν επισήμως σε επαφή με την αστυνομία ή με το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης, δηλαδή πρόσωπα που ήταν ύποπτα, συνελήφθησαν ή έλαβαν προειδοποίηση για ποινικό αδίκημα σχετικό με την εμπορία ανθρώπων.

⁷ Οδηγία 2004/81/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές, ΕΕ L 261 της 6.8.2004.

⁸ Περισσότερες πληροφορίες διατίθενται στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής και στη σχετική μελέτη ανάλυσης δεδομένων που περιέχει επικαιροποιημένα στατιστικά στοιχεία και μεθοδολογικές λεπτομέρειες.

⁹ COM(2016) 267.

- Σε περισσότερες από τις μισές περιπτώσεις (**56 %**) σκοπός της εμπορίας ανθρώπων ήταν η σεξουαλική εκμετάλλευση, η οποία εξακολουθεί να αποτελεί την πλέον διαδεδομένη μορφή. Σχεδόν στο ένα τέταρτο (**26 %**) των περιπτώσεων σκοπός της εμπορίας ήταν η εργασιακή εκμετάλλευση, ενώ οι υπόλοιπες περιπτώσεις (**18 %**) είχαν άλλους σκοπούς (π.χ. καταναγκαστική επαιτεία, αφαίρεση οργάνων). Η πλειονότητα (61%) των καταγεγραμμένων θυμάτων εμπορίας ανθρώπων για εργασιακή εκμετάλλευση βρίσκονται στο Ηνωμένο Βασίλειο και, ως εκ τούτου, τα δεδομένα από το Ηνωμένο Βασίλειο μεταβάλλουν σημαντικά το ποσοστό της εμπορίας ανθρώπων για εργασιακή εκμετάλλευση σε επίπεδο ΕΕ. Εάν δεν συμπεριληφθούν τα δεδομένα από το Ηνωμένο Βασίλειο, τα ποσοστά στο εσωτερικό της ΕΕ αλλάζουν ως εξής: σεξουαλική εκμετάλλευση 65 %, εργασιακή εκμετάλλευση 15 % και άλλοι λόγοι 20 %.
- Περισσότερα από τα δύο τρίτα (**68 %**) των καταγεγραμμένων θυμάτων είναι γυναίκες και κορίτσια (εάν δεν συμπεριληφθούν τα δεδομένα από το Ηνωμένο Βασίλειο το ποσοστό αυξάνεται σε 77 %).
- Τα παιδιά αντιστοιχούν σχεδόν στο ένα τέταρτο (**23 %**) των καταγεγραμμένων θυμάτων.
- Το **44 %** των καταγεγραμμένων θυμάτων ήταν πολίτες της ΕΕ.
- Οι πέντε χώρες της ΕΕ με τα μεγαλύτερα ποσοστά όσον αφορά την ιθαγένεια των καταγεγραμμένων θυμάτων ήταν η **Ρουμανία, η Ουγγαρία, οι Κάτω Χώρες, η Πολωνία και η Βουλγαρία**. Πρόκειται για τις ίδιες χώρες που καταγράφηκαν και την περίοδο 2010-2012, καθώς και στην πρώτη έκθεση προόδου της Επιτροπής.
- Οι πέντε χώρες εκτός ΕΕ με τα μεγαλύτερα ποσοστά όσον αφορά την ιθαγένεια των καταγεγραμμένων θυμάτων ήταν η **Νιγηρία, η Αλβανία, το Βιετνάμ, η Κίνα και η Ερυθραία**.

Η Επιτροπή συνεργάζεται με τα κράτη μέλη, τη Eurostat και τις στατιστικές αρχές για τη βελτίωση των διαθέσιμων δεδομένων. Παρέχονται αναλυτικότερα στοιχεία, καθώς και νέες πληροφορίες σχετικά με τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους οι κρατικές υπηρεσίες αντιμετωπίζουν το ζήτημα, παρέχουν στήριξη στα θύματα και λαμβάνουν μέτρα για τη μείωση της ατιμωρησίας των διακινητών. Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, υποβλήθηκαν αιτήματα παροχής πληροφοριών σχετικά με τα θύματα, όπως η χρήση καθεστώτος διεθνούς προστασίας, καθώς και σχετικά με τη μείωση της ατιμωρησίας, όπως η ποινικοποίηση της χρήσης των υπηρεσιών των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Ωστόσο, εξακολουθούν να παρατηρούνται κενά στην παροχή δεδομένων από τα κράτη μέλη, γεγονός που θέτει όρια στην αξιοπιστία και τη συγκρισιμότητα των πληροφοριών.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να βελτιώσουν την καταγραφή και την καταχώριση, καθώς και την αξιοπιστία, τη διαθεσιμότητα και τη συγκρισιμότητα των δεδομένων, και παράλληλα να διασφαλίσουν ότι μπορούν να εξασφαλίσουν την κατανομή των δεδομένων με βάση το φύλο, την ηλικία, τη μορφή εκμετάλλευσης, την ιθαγένεια των θυμάτων και των δραστών, καθώς και με βάση την παρεχόμενη βοήθεια και προστασία. Η αξιοπιστία των δεδομένων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επαρκή παρακολούθηση και τη διασφάλιση καλύτερων διαδικασιών χάραξης πολιτικής.

1. Μορφές εκμετάλλευσης

Η εμπορία ανθρώπων είναι ένα σύνθετο αδίκημα που συχνά εξελίσσεται ανάλογα με τη ζήτηση και την εφευρετικότητα των διακινητών, με κεντρικό χαρακτηριστικό την εκμετάλλευση η οποία μπορεί να λάβει διάφορες μορφές.

- **Εμπορία ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση**

Η εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση **εξακολουθεί να αποτελεί την πλέον καταγεγραμμένη μορφή**. Την περίοδο 2015-2016, καταγράφηκαν 9 759 θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης, δηλαδή περισσότερα από τα μισά (56 %) καταγεγραμμένα θύματα που υπέστησαν κάποια μορφή εκμετάλλευσης, κυρίως γυναίκες και κορίτσια (95 % των καταγεγραμμένων θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης). Παρατηρείται απότομη αύξηση του αριθμού των γυναικών και των κοριτσιών που πέφτουν θύματα εμπορίας ανθρώπων στη διαδρομή της Κεντρικής Μεσογείου με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση στην ΕΕ¹⁰. Τα θύματα χρησιμοποιούνται στη βιομηχανία του σεξ και της ψυχαγωγίας, και η εκμετάλλευσή τους διευκολύνεται από τη ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη και τη χρήση του διαδικτύου για διαφημιστικές υπηρεσίες και για τη στρατολόγηση θυμάτων. Στις αναδυόμενες πρακτικές περιλαμβάνονται η πορνογραφία, η χρήση διαδικτυακής κάμερας σε ζωντανή μετάδοση και η σεξουαλική κακοποίηση παιδιού σε ζωντανή μετάδοση.

Τη διαπίστωση της Ευρωπόλ¹¹ ότι «υπάρχουν κράτη μέλη όπου η πορνεία είναι νόμιμη, τα οποία, ως εκ τούτου, διευκολύνουν τους διακινητές που επιθυμούν να χρησιμοποιούν ένα νομικό περιβάλλον για την εκμετάλλευση των θυμάτων τους» απηγούν και οι εκθέσεις των κρατών μελών στις οποίες αναφέρεται ότι οι διακινητές συνήθως οδηγούν τα θύματά τους σε χώρες όπου η πορνεία είναι ρυθμιζόμενη και ασκείται νόμιμα. Σε αυτό το πλαίσιο, η Ευρωπόλ¹² διαπιστώνει ότι σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ, όπου η πορνεία είναι νόμιμη, οι ύποπτοι μπορούν να εκμεταλλεύονται παιδιά παράλληλα με ενηλίκους σε νόμιμες επιχειρήσεις, όπως οίκους ανοχής, περιοχές με οίκους ανοχής και σεξ κλαμπ, συχνά με την υποστήριξη των υπευθύνων της επιχείρησης, καθώς η πορνεία ανηλίκων μπορεί να είναι πολύ επικερδής, αφού οι «πελάτες» τείνουν γενικά να καταβάλλουν μεγαλύτερα ποσά προκειμένου να κάνουν σεξ με παιδιά.

Ενώ τα περισσότερα κράτη μέλη αναφέρουν στις εκθέσεις τους ότι η πιο συχνή μορφή εμπορίας ανθρώπων αφορά τη σεξουαλική εκμετάλλευση, από τις πληροφορίες σχετικά με τις δράσεις που αναλαμβάνονται στα κράτη μέλη προκύπτει μια τάση εστίασης σε άλλες μορφές εκμετάλλευσης.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν και να εντείνουν περαιτέρω τις προσπάθειές τους με στόχο την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, δίνοντας προτεραιότητα σε αυτό το ζήτημα. Πρέπει να εφαρμόσουν μέτρα που θα ενισχύσουν την ικανότητα εντοπισμού των θυμάτων κάθε μορφής εκμετάλλευσης, αλλά όχι εις βάρος των θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης.

- **Εμπορία ανθρώπων για εργασιακή εκμετάλλευση**

Η εμπορία ανθρώπων για εργασιακή εκμετάλλευση αφορά περίπου το ένα τέταρτο (26 %) των καταγεγραμμένων θυμάτων. Η εργασιακή εκμετάλλευση αφορά κυρίως τους άνδρες (80 % των καταγεγραμμένων θυμάτων), παρότι σε ορισμένους εργασιακούς τομείς τα θύματα είναι κυρίως γυναίκες (όπως η οικιακή εργασία). Αρκετά κράτη μέλη αναφέρουν ότι η εμπορία ανθρώπων για εργασιακή εκμετάλλευση παρουσιάζει ανοδικές τάσεις.

¹⁰ https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Risk_Analysis/Risk_Analysis_for_2018.pdf

¹¹ Έκθεση της Ευρωπόλ με τίτλο «Situation Report – Trafficking in Human Beings in the EU», Φεβρουάριος 2016.

¹² Έκθεση της Ευρωπόλ με τίτλο «Situation Report on Criminal networks involved in the Trafficking and Exploitation of Underage Victims in the European Union», 2018

Σύμφωνα με την Ευρωπόλ¹³, «οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος καλύπτουν την αυξανόμενη ζήτηση για φθηνό εργατικό δυναμικό σε πολλά κράτη μέλη και εκμεταλλεύονται τις αποκλίσεις στην εργατική νομοθεσία ώστε να οργανώνουν την εκμετάλλευση των θυμάτων στην γκρίζα ζώνη μεταξύ της νόμιμης απασχόλησης και της εργασιακής εκμετάλλευσης».

Η εκμετάλλευση των θυμάτων γίνεται στους κλάδους των κατασκευών, της γεωργίας και της δασοκομίας, της μεταποίησης, της τροφοδοσίας, των υπηρεσιών περίθαλψης, των υπηρεσιών καθαρισμού και των οικιακών εργασιών, της διασκέδασης, της αλιείας, της φιλοξενίας, του λιανικού εμπορίου και των μεταφορών. Σε μεγάλο αριθμό εκθέσεων των κρατών μελών και σε παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από την κοινωνία των πολιτών αναφέρεται ο ρόλος των επιθεωρητών εργασίας για τον εντοπισμό των θυμάτων και/ή η ανάγκη αυξημένης συνεργασίας μεταξύ των φορέων επιβολής του νόμου και των επιθεωρήσεων εργασίας.

Είναι ενθαρρυντική η πρόοδος που σημειώνεται στην αναγνώριση θυμάτων εμπορίας ανθρώπων για εργασιακή εκμετάλλευση, ιδιαίτερα δεδομένης της χρηματοδότησης που διατίθεται από την Επιτροπή για αυτή τη μορφή εκμετάλλευσης. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρακολουθεί την εφαρμογή της οδηγίας για την επιβολή κυρώσεων στους εργοδότες και της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

Η Επιτροπή επισημαίνει ωστόσο ότι δεν είναι όλες οι καταστάσεις εκμετάλλευσης στην αγορά εργασίας της ΕΕ αποτέλεσμα εμπορίας ανθρώπων.

- **Άλλες μορφές εκμετάλλευσης**

Την περίοδο 2015-2016, οι υπόλοιπες μορφές εκμετάλλευσης αντιστοιχούσαν περίπου στο ένα τέταρτο (18 %) των καταγεγραμμένων θυμάτων. Στην κατηγορία αυτή συγκαταλέγεται η εμπορία για καταναγκαστικό γάμο, καταναγκαστική επαιτεία και καταναγκαστική εγκληματική δραστηριότητα, μεταξύ άλλων σκοπών. Αυτές οι «άλλες μορφές» συνδέονται με τα μικροαδικήματα, τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και την απάτη σχετικά με παροχές. Σύμφωνα με τα στοιχεία, η εμπορία ανθρώπων για **καταναγκαστική εγκληματική δραστηριότητα και καταναγκαστική επαιτεία σημειώνει ανοδική τάση.**

Τα κράτη μέλη αναφέρουν ότι αυξάνονται οι περιπτώσεις θυμάτων που συνάπτουν εικονικούς ή καταναγκαστικούς γάμους. Τα θύματα αυτά υφίστανται επίσης σεξουαλική εκμετάλλευση, καταναγκαστική εγκυμοσύνη και/ή εργασιακή εκμετάλλευση ή εξαναγκάζονται να συνάψουν γάμο με υπηκόους τρίτων χωρών για να νομιμοποιήσουν τη διαμονή τους. Η Ευρωπόλ¹⁴ συνδέει αυτή την εξέλιξη με την αύξηση του αριθμού των παράτυπων μεταναστών τα τελευταία έτη, οι οποίοι επιδιώκουν να αποκτήσουν καθεστώς νόμιμης διαμονής μετά την απόρριψη αίτησης ασύλου που υπέβαλαν. Τα θύματα αυτής της μορφής εμπορίας ανθρώπων συχνά εξαναγκάζονται να υποβάλουν αίτηση για δάνειο ή για κοινωνικές παροχές.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εντατικοποιήσουν τις ενέργειές τους, μεταξύ άλλων με τη διοργάνωση εκστρατειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, για την αντιμετώπιση όλων των μορφών εκμετάλλευσης. Θα πρέπει επίσης να θεσπίσουν στοχευμένα

¹³ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017>

¹⁴ <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-serious-and-organised-crime-threat-assessment-2017>

προγράμματα κατάρτισης για ληξιάρχους και άλλους δημόσιους υπαλλήλους που είναι πιθανόν να έρθουν σε επαφή με θύματα εμπορίας ανθρώπων.

2. Αναδυόμενες τάσεις στην εμπορία ανθρώπων

Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στοιχεία, η **εσωτερική εμπορία ανθρώπων**, εντός της επικράτειας κράτους μέλους, αυξάνεται. Τα κράτη μέλη αναφέρουν ότι τα θύματα που εντοπίζονται είναι όλο και μικρότερης ηλικίας. Τα παιδιά από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και από κοινότητες Ρομά εξακολουθούν να βρίσκονται σε ιδιαίτερα ευάλωτη θέση, καθώς οι διακινητές εκμεταλλεύονται τις συγγενικές σχέσεις.

Άλλες αναδυόμενες τάσεις περιλαμβάνουν περιπτώσεις εγκύων γυναικών που διακινούνται με σκοπό την πώληση των βρεφών τους, την εμπορία για αφαίρεση οργάνων ή ανθρώπινων ιστών και τους γάμους ανηλίκων. Στόχο των διακινητών αποτελούν επίσης όλο και περισσότερο άτομα με αναπτυξιακές και σωματικές αναπηρίες.

3. Εμπορία ανθρώπων στο πλαίσιο της μετανάστευσης

Η μεταναστευτική κρίση αναφέρεται ότι έχει αυξήσει τον κίνδυνο της εμπορίας ανθρώπων. Στην ανάλυση κινδύνου που διεξήγαγε το 2018, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής επισημαίνει ότι «αν και η εμπορία ανθρώπων από τη Νιγηρία εφοδιάζει εδώ και δεκαετίες την ευρωπαϊκή αγορά του σεξ, η ραγδαία αύξηση του αριθμού των Νιγηριανών γυναικών που φτάνουν μέσω μεικτών μεταναστευτικών ροών στην Ιταλία (και σε μικρότερο βαθμό στην Ισπανία), έχει αναδείξει το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων από τη Νιγηρία»¹⁵.

Τα κράτη μέλη υποβάλλουν στοιχεία σχετικά με θύματα διακίνησης που εντοπίζονται στο πλαίσιο συστημάτων αίτησης ασύλου, καθώς και σχετικά με τις ομάδες οργανωμένου εγκλήματος που εκμεταλλεύονται τις διαδικασίες ασύλου. Τα κράτη μέλη αναφέρουν επίσης ότι οι διακινητές υποχρεώνουν τα θύματα να υποβάλλουν αίτηση για διεθνή προστασία προκειμένου να νομιμοποιούν το καθεστώς των θυμάτων.

Η εμπορία ανθρώπων θα πρέπει να αντιμετωπιστεί στο πλαίσιο της μετανάστευσης, λαμβανομένων υπόψη νέων τάσεων, όπως η δυσανάλογη στοχοποίηση γυναικών και κοριτσιών που πέφτουν θύματα εμπορίας για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Θα πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες ώστε να διασφαλιστεί ότι εντοπίζονται όλα τα θύματα και τους προσφέρεται κατάλληλη βοήθεια και προστασία με βάση το φύλο, την ηλικία και τη μορφή εκμετάλλευσης.

4. Προφίλ και μέθοδοι των διακινητών

Τα κράτη μέλη αναφέρουν ότι οι διακινητές αλλάζουν διαρκώς τις μεθόδους τους, καθώς χρησιμοποιούν λιγότερη σωματική βία και περισσότερη ψυχολογική και συναισθηματική βία. Αναφέρουν επίσης ότι αυξάνεται ο αριθμός των υπηκόων που αντιμετωπίζονται ως ύποπτοι από τα κράτη μέλη τους, καθώς και των γυναικών θυμάτων που μετατρέπονται σε δράστες. Τα εγκληματικά δίκτυα χαρακτηρίζονται από έντονη κινητικότητα και συχνά είναι διεθνή, με πυρήνες στις χώρες καταγωγής, διέλευσης και προορισμού των θυμάτων. Σύμφωνα με τα κράτη μέλη, οι διακινητές χρησιμοποιούν το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να στρατολογήσουν θύματα, για υλικοτεχνική υποστήριξη, για να διευκολύνουν την εκμετάλλευση των θυμάτων και ως πλατφόρμα προώθησης της πορνείας. Τα κράτη μέλη αναφέρουν επίσης ότι η χρήση τεχνολογιών κρυπτογράφησης δημιουργεί

¹⁵ https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Risk_Analysis/Risk_Analysis_for_2018.pdf

δυσκολίες στις ερευνητικές αρχές. Επισημαίνουν επίσης την ύπαρξη δεσμών με τη διακίνηση ναρκωτικών, την πλαστογράφηση εγγράφων, την παραποίηση νομισμάτων, τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, την παράνομη διακίνηση μεταναστών και το λαθρεμπόριο όπλων και προϊόντων καπνού.

Λεδομένης της διαρκούς προσαρμογής των μεθόδων που χρησιμοποιούν οι διακινητές, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν εξειδικευμένη κατάρτιση στους επαγγελματίες που είναι πιθανόν να έρθουν σε επαφή με θύματα, η οποία θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στον ρόλο των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας, καθώς και να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων.

III. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΝΟΟΤΡΟΠΙΑΣ ΑΤΙΜΩΡΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Η αντιμετώπιση της νοοτροπίας ατιμωρησίας και η πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων αποτελούν βασικές προτεραιότητες της Επιτροπής σύμφωνα με την ανακοίνωση του 2017. Η Επιτροπή θα συνεχίσει επίσης να εστιάζει στην εξάρθρωση του επιχειρηματικού μοντέλου της εμπορίας ανθρώπων, ακολουθώντας την πορεία του χρήματος και διαλύοντας την αλυσίδα της εμπορίας ανθρώπων. Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται η πρόοδος που έχει σημειωθεί στην έρευνα, τη δίωξη και την καταδίκη των δραστών, καθώς και τα μέτρα που λαμβάνονται για τη βελτίωση της πρόληψης και τη μείωση της ζήτησης.

1. Ενθάρρυνση της ποινικοποίησης της χρήσης των υπηρεσιών που παρέχονται από τα θύματα

Η περαιτέρω ενθάρρυνση των κρατών μελών της ΕΕ τα οποία δεν το έχουν πράξει ακόμη να διώκουν ποινικά όσους εν γνώσει τους χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες των θυμάτων βρίσκεται στο επίκεντρο των προτεραιοτήτων της Επιτροπής για την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, όπως ορίζεται στην ανακοίνωση του 2017. Το άρθρο 18 παράγραφος 4 της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να ποινικοποιήσουν τη χρήση των υπηρεσιών που παρέχουν τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, εάν ο χρήστης γνωρίζει ότι το πρόσωπο που παρέχει τις υπηρεσίες είναι θύμα εμπορίας. Επιπλέον, η ανάλυση στην έκθεση της Επιτροπής για τους «χρήστες»¹⁶, η οποία αξιολογεί τις επιπτώσεις της εθνικής νομοθεσίας για την ποινικοποίηση της χρήσης υπηρεσιών που παρέχονται από θύματα εμπορίας ανθρώπων, αποκαλύπτει ένα ανομοιόμορφο νομικό τοπίο εντός της ΕΕ.

Μόνο τρία κράτη μέλη ήταν σε θέση να υποβάλουν στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις επαφές με την αστυνομία, τις διώξεις και τις καταδικαστικές αποφάσεις που συνδέονται με την ποινικοποίηση της συμπεριφοράς των προσώπων που χρησιμοποιούν αυτές τις υπηρεσίες. Αντίστοιχα, την περίοδο 2015-2016, αναφέρθηκαν 2 ύποπτοι (πρόσωπα που ήρθαν επισήμως σε επαφή με τις αρχές), 135 διώξεις και 18 καταδίκες στην ΕΕ σχετικά με τη χρήση υπηρεσιών που αποτελούν στόχο εμπορίας ανθρώπων.

Τα κράτη μέλη παρείχαν κυρίως πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα που συνδέονται με τη χρήση υπηρεσιών οι οποίες παρέχονται από θύματα εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική και εργασιακή εκμετάλλευση. Τα κράτη μέλη υπέβαλαν επίσης στοιχεία σχετικά με τις δράσεις που ανέλαβαν για την αντιμετώπιση της ατιμωρησίας των χρηστών υπηρεσιών των θυμάτων

¹⁶ COM(2016) 719, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0719&qid=1541678220914&from=EN>

εμπορίας ανθρώπων για εργασιακή εκμετάλλευση, οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, υπεργολάβους, μεσάζοντες και αλυσίδες εφοδιασμού.

Ενώ οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών έχουν εκφράσει την ανησυχία τους σχετικά με την έλλειψη πολιτικής βούλησης για την εφαρμογή σχετικών νόμων, τα κράτη μέλη υπέβαλαν στοιχεία για νέα νομοθεσία που αφορά την ποινική δίωξη όσων εν γνώσει τους χρησιμοποιούν υπηρεσίες που παρέχονται από θύματα εμπορίας ανθρώπων.

Όπως επισημαίνεται σε προηγούμενες εκθέσεις της Επιτροπής, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την αντιμετώπιση της ατιμωρησίας, μέσω της διασφάλισης της παραπομπής στη δικαιοσύνη όσων εκμεταλλεύονται και κακοποιούν τα θύματα. Η Επιτροπή εξακολουθεί να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη τα οποία δεν το έχουν πράξει ακόμη, να διώκουν ποινικά όσους εν γνώσει τους χρησιμοποιούν υπηρεσίες που παρέχονται από θύματα εμπορίας ανθρώπων.

2. Αύξηση και αποτελεσματικότητα των διώξεων και των καταδικαστικών αποφάσεων

Την περίοδο 2015-2016, τα κράτη μέλη ανέφεραν 5 979 διώξεις και 2 927 καταδικαστικές αποφάσεις για εμπορία ανθρώπων. Γενικά, έχει αυξηθεί η διασυννοριακή συνεργασία μέσω των διαύλων της Ευρωπόλ και της Eurojust. Την περίοδο 2016-2017 καταγράφηκαν 2 476 νέες υποθέσεις και διαβιβάστηκαν 8 411 νέα επιχειρησιακά μηνύματα στην Ευρωπόλ. Την περίοδο 2014-2015 συγκροτήθηκε μεγάλος αριθμός κοινών ομάδων έρευνας στο εσωτερικό της Eurojust.

Παρά την αύξηση που σημειώθηκε τα τελευταία έτη, **το συνολικό επίπεδο διώξεων και καταδικαστικών αποφάσεων παραμένει πολύ χαμηλό.** Λόγω της σύνθετης φύσης αυτών των ερευνών, τα στοιχεία συχνά δεν επαρκούν για την άσκηση δίωξης και την παραπομπή της υπόθεσης στη δικαιοσύνη. Κατά συνέπεια, απαγγέλλονται στους δράστες κατηγορίες για άλλα εγκλήματα, όπως νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή αδικήματα σχετικά με την πορνεία.

Έχει παρατηρηθεί **αύξηση του βαθμού ενημέρωσης σχετικά με τις χρηματοοικονομικές έρευνες και χρήσης των ερευνών αυτών**, ενώ έχουν ληφθεί μέτρα για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των ερευνών. Η Eurojust αναφέρει¹⁷, στο πλαίσιο ανάλυσης που διενέργησε σε 28 υποθέσεις, ότι τον χειρισμό του 75 % των υποθέσεων αυτών ανέλαβαν κοινές ομάδες έρευνας και ότι οι υποθέσεις αυτές αφορούσαν ζητήματα όπως έρευνες για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και παρακολούθηση των χρηματικών ροών. Αναφέρει επίσης ότι σημειώθηκε βελτίωση και αύξηση της χρήσης των διαδικασιών δέσμευσης, κατάσχεσης και δήμευσης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρήσης των εσόδων για τη στήριξη των θυμάτων.

Στις παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν από την κοινωνία των πολιτών τονίζεται η ανάγκη να δοθεί προτεραιότητα στις έρευνες και τις διώξεις σε υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, καθώς και να αντιμετωπιστεί η υπερβολική επιβάρυνση που υφίστανται τα θύματα και οι μαρτυρικές τους καταθέσεις, καθώς και η διάρκεια των ποινικών διαδικασιών.

Η Επιτροπή στηρίζει ενεργά τις εθνικές αρχές στην προσπάθειά τους να βελτιώσουν την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των ερευνών και των διώξεων, μέσω μέτρων

¹⁷ Eurojust, Implementation of the Eurojust action plan against trafficking in human beings 2012-2016, 2017.

που τους παρέχουν τη δυνατότητα να ακολουθούν την πορεία του χρήματος και των κερδών από την εμπορία ανθρώπων και να διώκουν ποινικά τους χρήστες των υπηρεσιών που παρέχουν τα θύματα.

3. Κοινές δράσεις και διασυνοριακή συνεργασία

Συχνά, η αλυσίδα των ομάδων του οργανωμένου εγκλήματος εξαπλώνεται εκτός των εθνικών συνόρων, με αποτέλεσμα να απαιτείται **διακρατική συνεργασία στις έρευνες.**

Οι οργανισμοί της ΕΕ και τα κράτη μέλη αναφέρουν αύξηση της διασυνοριακής συνεργασίας και των κοινών ερευνών, καθώς και αύξηση του αριθμού των **κοινών ομάδων έρευνας που συγκροτούνται με χώρες εκτός ΕΕ**, ιδιαίτερα χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Τα κράτη μέλη επισημαίνουν την ανάγκη ενίσχυσης της διεθνούς συνεργασίας και του συντονισμού μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών πληροφοριών, των αρχών επιβολής του νόμου και των δικαστικών και δικαστικών αρχών, προκειμένου να εντατικοποιηθεί η ανταλλαγή πληροφοριών και να εξορθολογιστεί η διαδικασία των ερευνών.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν να προωθούν τη διακρατική συνεργασία μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου και της δικαιοσύνης. Η συνεργασία με χώρες εκτός ΕΕ πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω μέσω της ανάπτυξης των ικανοτήτων των κοινών ομάδων έρευνας.

4. Ευαισθητοποίηση, κατάρτιση και η αλυσίδα της εμπορίας ανθρώπων

Στα κράτη μέλη υλοποιούνται πολλές πρωτοβουλίες, όπως δράσεις ευαισθητοποίησης, μαθήματα κατάρτισης, νομοθετικές δράσεις και άλλες μορφές καθοδήγησης¹⁸. Τα κράτη μέλη συνεργάζονται με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών σε θέματα κατάρτισης, αλλά παράλληλα χρησιμοποιούν και δίκτυα της ΕΕ, όπως το ευρωπαϊκό δίκτυο κατάρτισης δικαστικών ή τον οργανισμό της ΕΕ για την κατάρτιση στον τομέα της επιβολής του νόμου («CEPOL»).

Οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης στα κράτη μέλη έχουν ως στόχο να αντιμετωπίσουν τη **ζήτηση για τις υπηρεσίες που παρέχονται από θύματα εμπορίας ανθρώπων**, αλλά η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τον αντίκτυπό τους είναι περιορισμένη. Ταυτόχρονα, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών εστιάζουν στην ανάγκη για **εκστρατείες ή εκπαιδευτικά προγράμματα που αποσκοπούν στην αποθάρρυνση της ζήτησης της σεξουαλικής εκμετάλλευσης**, ενώ ταυτόχρονα ζητούν τη διεξαγωγή εκστρατειών ευαισθητοποίησης που απευθύνονται στους πελάτες.

Τα κράτη μέλη αναφέρουν ότι έχουν λάβει νομικά και άλλα μέτρα για να αντιμετωπίσουν το θέμα της ευθύνης των νομικών προσώπων στην ευρύτερη αλυσίδα της εμπορίας ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα.

Τα μέτρα ευαισθητοποίησης και κατάρτισης θα πρέπει να απευθύνονται σε συγκεκριμένες ομάδες και να αποσκοπούν στην επίτευξη απτών αποτελεσμάτων, ιδιαίτερα για την πρόληψη του εγκλήματος. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να βελτιώσουν τη μέτρηση του αντίκτυπου των μέτρων. Η διασφάλιση της λογοδοσίας έναντι των θυμάτων συνεπάγεται επίσης και την εξασφάλιση της λογοδοσίας των επιχειρήσεων για τις πράξεις ή την αδράνειά τους.

¹⁸ Νομική υποχρέωση των κρατών μελών βάσει του άρθρου 18 παράγραφος 3 της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

IV. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

Παρότι βάσει του δικαίου της ΕΕ έχει θεσπιστεί ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για την παροχή βοήθειας, στήριξης και προστασίας στα θύματα κατά τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους, εξακολουθούν να υπάρχουν εμπόδια στην εφαρμογή του¹⁹.

Τα κράτη μέλη αναφέρουν ότι **συνεργάζονται πιο στενά με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών**, ενώ η κοινωνία των πολιτών τονίζει την ανάγκη τυποποίησης των διαδικασιών για τη διευκόλυνση, την προώθηση και την ενίσχυση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Η οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων **ενισχύει** τους κανόνες για την προστασία και την παροχή βοήθειας στα θύματα που προβλέπονται στην **οδηγία 2004/81/ΕΚ** σχετικά με τους τίτλους προσωρινής παραμονής. Ωστόσο, τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει περιορισμένο μόνο αριθμό σχετικών νομοθετικών πρωτοβουλιών μετά την τελευταία έκθεση εφαρμογής που εξέδωσε η Επιτροπή το 2014²⁰, οι οποίες αποσκοπούν κυρίως στην ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου για τα θύματα και στη βελτίωση της λειτουργίας του μηχανισμού χορήγησης τίτλων παραμονής²¹.

1. Αναγνώριση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων

Στην πρώτη έκθεση προόδου επισημαίνεται ότι η δυνατότητα των θυμάτων να διεκδικούν τα δικαιώματά τους παρακωλύεται από την αδυναμία αναγνώρισης ή ορθής παραπομπής τους. Σύμφωνα με τα κράτη μέλη, το επίπεδο του κατώτατου ορίου που ισχύει για την αρχική αναγνώριση των θυμάτων και η διάρκεια των διαδικασιών διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Τα κράτη μέλη επισημαίνουν επίσης τον ρόλο των τοπικών αρχών στην αναγνώριση των θυμάτων. Ιδιαίτερες δυσκολίες προκύπτουν κατά την αναγνώριση θυμάτων σε μεικτές μεταναστευτικές ροές και διαδικασίες διεθνούς προστασίας, μεταξύ άλλων σε περιπτώσεις που η εκμετάλλευση των θυμάτων λαμβάνει χώρα εκτός της δικαιοδοσίας κράτους μέλους.

Περιορισμένες είναι οι πληροφορίες σχετικά με τον αντίκτυπο των μέτρων για την αναγνώριση των θυμάτων και την παροχή βοήθειας, στήριξης και προστασίας σε αυτά. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών αναφέρουν ότι υπάρχουν **δυσκολίες όσον αφορά τις διαδικασίες ασύλου και την έκδοση τίτλων παραμονής σε θύματα εμπορίας ανθρώπων** που δεν είναι υπήκοοι της ΕΕ.

Παρά τις δυσκολίες αυτές, τα κράτη μέλη θεωρούν ότι έχει σημειωθεί πρόοδος στην αναγνώριση των θυμάτων, κυρίως λόγω της αυξημένης συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων εμπλεκόμενων εθνικών αρχών και τομέων, καθώς και λόγω της συνεργασίας σε διασυνοριακό επίπεδο.

¹⁹ Στην έκθεση της Επιτροπής σχετικά με τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο, διατυπώνεται το συμπέρασμα ότι οι εθνικές αρχές έχουν καταβάλει σημαντικές προσπάθειες, αλλά ακόμη υπάρχει μεγάλο περιθώριο βελτίωσης, κυρίως όσον αφορά τα μέτρα προστασίας και στήριξης. Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την αξιολόγηση του κατά πόσον τα κράτη μέλη έχουν λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να συμμορφωθούν με την οδηγία 2011/36/ΕΕ, σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 1, COM(2016) 722 final.

²⁰ COM(2014) 635.

²¹ Περισσότερες πληροφορίες για την εφαρμογή αυτής της οδηγίας διατίθενται στο παράρτημα I του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

Η έγκαιρη αναγνώριση των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων μέσω εθνικών συστημάτων παραπομπής, τα οποία θα πρέπει να περιλαμβάνουν και συστήματα χορήγησης ασύλου, είναι καίριας σημασίας για την πρόληψη των εγκλημάτων και την προστασία των θυμάτων.

2. Εθνικοί και διακρατικοί μηχανισμοί παραπομπής

Τα κράτη μέλη έχουν συστήσει πολλούς τυποποιημένους ή μη τυποποιημένους μηχανισμούς παραπομπής και καταβάλλουν προσπάθειες για να διασφαλίσουν την ομαλή και αποτελεσματική λειτουργία τους.

Τα κράτη μέλη αναφέρουν **αύξηση της διακρατικής συνεργασίας**, μεταξύ άλλων με χώρες εκτός ΕΕ, διεθνείς οργανισμούς και την κοινωνία των πολιτών. Επιπλέον, αναγνωρίζουν ότι η συνεργασία και τα δίκτυα που έχουν θεσπιστεί βελτιώνουν τη διάρκεια των διαδικασιών, υπογραμμίζοντας την υποστήριξη της χρηματοδότησης από την ΕΕ.

Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών επισημαίνουν τις **συνεχιζόμενες αδυναμίες στη διασφάλιση μιας πολυτομεακής προσέγγισης**. Τονίζουν επίσης τη μη διασφάλιση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, την έλλειψη κατάλληλης κατάρτισης και ανάπτυξης ικανοτήτων για όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, καθώς και την έλλειψη ομοιομορφίας στις αποφάσεις που σχετίζονται με την παραπομπή των θυμάτων.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση του 2017, η Επιτροπή έχει δρομολογήσει μελέτη σχετικά με την επανεξέταση της λειτουργίας των **εθνικών και διακρατικών μηχανισμών παραπομπής των κρατών μελών**.

3. Παροχή βοήθειας και προστασίας στα θύματα εμπορίας ανθρώπων

Παρά τις βελτιώσεις που αναφέρουν τα κράτη μέλη όσον αφορά την παροχή βοήθειας, στήριξης και προστασίας στα θύματα, και την επίτευξη των διαδικασιών, **δεν διασφαλίζεται σε κάθε περίπτωση η άνευ όρων και αποτελεσματική πρόσβαση των θυμάτων σε αυτά τα δικαιώματα**. Οι βελτιώσεις περιλαμβάνουν τη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας ώστε να αποφεύγεται η δευτερογενής θυματοποίηση στις ποινικές διαδικασίες, καθώς και τη δημιουργία κέντρων περίθαλψης και κατάλληλων καταλυμάτων για τα θύματα.

Η αναγνώριση των ανήλικων θυμάτων και η παροχή βοήθειας για την πρόσβαση στα δικαιώματά τους, ανεξαρτήτως χώρας καταγωγής, εξακολουθούν να αποτελούν πρόκληση. Τα κράτη μέλη αναφέρουν ότι εφαρμόζουν ειδικές διαδικασίες, μεταξύ άλλων μέσω νομοθεσίας, για την καταπολέμηση της εμπορίας παιδιών, και σε μεικτές μεταναστευτικές ροές. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών τονίζουν την ανάγκη να δοθεί έμφαση στη διασφάλιση κατάλληλης εμπειρογνώσις, κατάρτισης και ανάπτυξης ικανοτήτων για όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των κηδεμόνων, των κοινωνικών λειτουργών και των εργαζομένων στον τομέα της υγείας.

Η Επιτροπή έχει διατυπώσει συστάσεις προς τα κράτη μέλη για την ενίσχυση της προστασίας των ανήλικων μεταναστών.

4. Αποζημίωση των θυμάτων και η αρχή της μη επιβολής κυρώσεων

Η αποζημίωση των θυμάτων συχνά παρεμποδίζεται από την πολυπλοκότητα και την πολυμορφία των εθνικών συστημάτων αποζημίωσης και τις διαφορές στην καταβολή των αποζημιώσεων μεταξύ των κρατών μελών. Ορισμένα κράτη μέλη αναφέρουν ότι τα θύματα έχουν λάβει αποζημίωση. Ωστόσο, σύμφωνα με στοιχεία που υποβλήθηκαν από την κοινωνία

των πολιτών, υπάρχουν δυσκολίες, ιδιαίτερα για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση, τα οποία δεν κατορθώνουν να εκπληρώσουν τις προϋποθέσεις για την προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων επαληθεύσιμων δαπανών ή απώλειας απασχόλησης.

Σχετικά με τη μη επιβολή κυρώσεων, τα κράτη μέλη διαβίβασαν περιορισμένες πληροφορίες στην Επιτροπή. Συγκεκριμένα, τα θύματα εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση και για καταναγκαστική εγκληματική δραστηριότητα διατρέχουν υψηλό κίνδυνο να τιμωρηθούν για εγκλήματα που εξαναγκάστηκαν να διαπράξουν, όπως αναφέρεται στις παρατηρήσεις της κοινωνίας των πολιτών.

Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία διασφαλίζοντας την ύπαρξη εργαλείων που παρέχουν στα θύματα τη δυνατότητα να ζητούν αποζημίωση, συμπεριλαμβανομένης κατάλληλης κατάρτισης και ανάπτυξης ικανοτήτων των αρμόδιων επαγγελματιών.

V. ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΕΝΗ ΚΑΙ ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΕΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΚΤΟΣ ΤΩΝ ΣΥΝΟΡΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

Η συντονίστρια δράσης της ΕΕ κατά της εμπορίας ανθρώπων παρέχει στρατηγικό προσανατολισμό για τη διασφάλιση της εφαρμογής συνεκτικών πολιτικών τόσο εντός της ΕΕ όσο και με χώρες εκτός ΕΕ. Στην ανακοίνωση του 2017 επισημαίνεται η προτεραιότητα ανάπτυξης συντονισμένης και ενιαίας αντιμετώπισης, τόσο εντός όσο και εκτός της ΕΕ²².

Για την επίτευξη των στόχων της ανακοίνωσης του 2017, 10 οργανισμοί της ΕΕ υπέγραψαν κοινή δήλωση δέσμευσης για τη συνεργασία τους κατά της εμπορίας ανθρώπων²³. Οι εθνικές αρχές κάλεσαν τη συντονίστρια δράσης της ΕΕ κατά της εμπορίας ανθρώπων να πραγματοποιήσει επισκέψεις σε χώρες, ενώ παράλληλα έχουν διεξαχθεί πολυάριθμες συζητήσεις με κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς ενδιαφερόμενους φορείς. Επιπλέον, έχουν δρομολογηθεί τρεις μελέτες που προγραμματίστηκαν στην ανακοίνωση του 2017²⁴.

Υπάρχει πληθώρα εξωτερικών πολιτικών, συνεργασιών και διαλόγων με χώρες εκτός της ΕΕ για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων, όπως οι **διαδικασίες του Χαρτούμ και του Ραμπάτ**, η συνέχεια του **κοινού σχεδίου δράσης της Βαλέτας** και η **κοινή ομάδα δράσης ΑΕ-ΕΕ-ΟΗΕ**, καθώς και μέσω των **αποστολών και επιχειρήσεων στο πλαίσιο της ΚΠΑΑ**. Επιπλέον, η ΕΕ έχει χρηματοδοτήσει μεγάλο αριθμό δράσεων κατά της εμπορίας ανθρώπων σε χώρες εκτός ΕΕ μέσω των οικείων μηχανισμών εξωτερικής χρηματοδότησης.

²² Η αντιμετώπιση αυτή επιτυγχάνεται μέσω αλληλεπιδράσεων με το δίκτυο εθνικών εισηγητών ή ισοδύναμων μηχανισμών της ΕΕ, με την πλατφόρμα της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, με θεσμικά όργανα της ΕΕ (εντός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της ΕΕ) και με οργανισμούς της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των οργανισμών δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων, καθώς και με στρατηγικούς διεθνείς εταίρους σε πολυμερείς διαδικασίες.

²³ Διαθέσιμη στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/eu-policy/heads-ten-eu-agencies-commit-working-together-against-trafficking-human-beings_en

²⁴ 1) Μελέτη σχετικά με την επανεξέταση της λειτουργίας των εθνικών και διακρατικών μηχανισμών παραπομπής των κρατών μελών, 2) Μελέτη σχετικά με το οικονομικό, κοινωνικό και ανθρώπινο κόστος της εμπορίας ανθρώπων και 3) Μελέτη σχετικά με τον αντίκτυπο της προσέγγισης της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση. Η πρόσκληση υποβολής προτάσεων είναι διαθέσιμη στη διεύθυνση: <https://etendering.ted.europa.eu/cft/cft-display.html?cftId=3932&locale=en>

Η διάθεση κεφαλαίων της ΕΕ στον τομέα της πολιτικής για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων εξετάστηκε στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης ανασκόπησης πολιτικής της Επιτροπής²⁵. Η Επιτροπή εξακολουθεί να δημοσιεύει προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στο πλαίσιο του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας και του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης. Χρηματοδότηση της ΕΕ διατίθεται στο πλαίσιο εθνικών προγραμμάτων βάσει επιμερισμένης διαχείρισης και άμεσων επιχορηγήσεων. Στις εκθέσεις τους, πολλά κράτη μέλη αναφέρονται στην εθνική και την ενωσιακή χρηματοδότηση για πρωτοβουλίες κατά της εμπορίας ανθρώπων την περίοδο 2014-2017. Στις προτάσεις κανονισμών της Επιτροπής όσον αφορά το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2021-2027²⁶, περιλαμβάνονται διατάξεις περί χρηματοδότησης από την ΕΕ για τη στήριξη της πολιτικής κατά της εμπορίας ανθρώπων. Η εθνική χρηματοδότηση διοχετεύεται σε δράσεις που αφορούν ζητήματα όπως η παροχή βοήθειας και στήριξης στα θύματα, αλλά τα κράτη μέλη αναφέρουν ότι είναι δύσκολη η ακριβής εκτίμηση των ποσών. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών καταγγέλλουν την έλλειψη χρηματοδοτικής στήριξης για προγράμματα στήριξης των θυμάτων σε εθνικό επίπεδο και την έλλειψη βιωσιμότητας.

Η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να διαθέτουν επαρκείς πόρους για τις υπηρεσίες στήριξης των θυμάτων και για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων ως σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος. Σε αυτό το πλαίσιο, τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται περαιτέρω να αξιοποιούν στο έπακρο τη χρηματοδότηση που χορηγείται βάσει επιμερισμένης διαχείρισης και μέσω των διαθέσιμων άμεσων επιχορηγήσεων που παρέχονται σε διάφορα χρηματοδοτικά μέσα της Επιτροπής.

VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τις πληροφορίες στις οποίες βασίζεται η παρούσα έκθεση προκύπτει ότι έχουν σημειωθεί ορισμένες βελτιώσεις, ιδιαίτερα όσον αφορά τη διασυνοριακή συνεργασία, τη συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών, τη χρήση χρηματοοικονομικών ερευνών, τη συγκρότηση κοινών ομάδων έρευνας και τη θέσπιση εθνικών και διακρατικών μηχανισμών παραπομπής.

Ωστόσο, η εμπορία ανθρώπων εξακολουθεί να αποτελεί έγκλημα που χαρακτηρίζεται από την ατιμωρησία των δραστών και όσων εκμεταλλεύονται τα θύματα. Από τα ευρήματα της παρούσας έκθεσης δεν διαπιστώνεται μείωση της εμπορίας ανθρώπων. Επιπλέον, από την ανάλυση των δεδομένων αποκαλύπτεται η τάση αναγνώρισης θυμάτων μορφών εκμετάλλευσης στις οποίες δίνεται προτεραιότητα με την ανάληψη περισσότερης δράσης για ορισμένες κατηγορίες θυμάτων, ενώ σε άλλες κατηγορίες δίνεται λιγότερη προσοχή. Οι πληροφορίες των κρατών μελών υποδεικνύουν συνεχιζόμενες πολυπλοκότητες και έλλειψη προόδου σε βασικούς τομείς. Τα κράτη μέλη πρέπει, ως εκ τούτου, να δώσουν προτεραιότητα στη λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων.

Τα κράτη μέλη παροτρύνονται επιπλέον να λάβουν αποφασιστικά μέτρα και να εφαρμόσουν μια ολοκληρωμένη στρατηγική που ενσωματώνει όλες τις πτυχές της αλυσίδας εμπορίας ανθρώπων προκειμένου να καταπολεμήσουν την ατιμωρησία και να ενισχύσουν τη μείωση της ζήτησης, κυρίως μέσω της ποινικοποίησης της συμπεριφοράς όσων εν γνώσει τους χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Τα θύματα εξακολουθούν να έχουν περιορισμένη πρόσβαση στα δικαιώματά τους βάσει του δικαίου της ΕΕ, όσον αφορά την προστασία και τη στήριξη, την αποζημίωση και τη μη επιβολή κυρώσεων.

²⁵ https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/study_on_comprehensive_policy_review.pdf

²⁶ https://publications.europa.eu/el/web/general-publications/eu_budget_for_the_future και https://ec.europa.eu/commission/publications/factsheets-long-term-budget-proposals_el

Ο μικρός αριθμός καταδικαστικών αποφάσεων και διώξεων, σε συνδυασμό με τον αριθμό των θυμάτων στην ΕΕ, υποδηλώνει ότι εξακολουθεί να υπάρχει η ανάγκη εντατικοποίησης της αναγνώρισης των θυμάτων, των ερευνών, των διώξεων, της συλλογής και βελτίωσης των διαδικασιών καταγραφής και καταχώρισης δεδομένων, της διασυνοριακής συνεργασίας και της ευαισθητοποίησης.

Η Επιτροπή έχει λάβει ευρύ φάσμα μέτρων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, έχει υλοποιήσει πολλές από τις συγκεκριμένες δράσεις που προβλέπονται στην ανακοίνωση του 2017 και θα συνεχίσει να συνδράμει με κάθε δυνατό τρόπο, μεταξύ άλλων με την παροχή χρηματοδοτικής στήριξης για τη θέσπιση πολιτικών και επιχειρησιακών μέτρων για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων.